

جمعیت، کلید واژه ای است که بسیاری از مناسبات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی را تحت تاثیر خود قرار می دهد؛ متأسفانه در حال حاضر وقتی صحبت از جمعیت می شود، عموم مردم به چشم یک گزاره سیاسی به آن نگاه می کنند، درحالی که افزایش یا کاهش جمعیت به طور مستقیم با معیشت، اقتصاد، امنیت و البته آینده یک جامعه ارتباط تنگاتنگ دارد و حاکمیت هر کشوری می تواند از این ابزار برای بهبود زندگی خود مردم و اقتصاد کشور استفاده کند.

نتایج بررسی ها و پیمایش های صورت گرفته در حوزه جمعیت و سلامت جمعیت نشان دهنده این واقعیت است که امروزه ما با چالش های متعددی در حوزه جمعیت و سلامت جمعیت مواجه هستیم.

اولین چالش، کاهش نرخ رشد جمعیت است؛

طی نخستین سرشماری جمهوری اسلامی در سال 65، نرخ رشد جمعیت 3/9 درصد اعلام شد و براساس سرشماری سال 95، نرخ رشد به 1/24 درصد تنزل پیدا کرد و درحال حاضر رشد جمعیت کشور به حدود 0/7 درصد رسیده است؛ این برای اولین بار در تاریخ ایران است که نرخ رشد جمعیت به زیر یک رسیده است. این موضوع زنگ خطری برای کشورمان ایران است.

دومین چالش مهم جمعیتی؛ کاهش نرخ باروری کلی است؛

این شاخص به معنی میانگین تعداد فرزندان است که یک زن در طول دوره باروری خود بدنیا می آورد. نرخ باروری در سال 65 حدود 6/5 فرزند بوده است، اما در سال 99 طبق آخرین مکاتبات وزارت بهداشت به 1/6- 1/8 رسیده است.

سومین چالش مهم جمعیتی ، کاهش نرخ تعداد موالید است ؛

متأسفانه سرعت کاهش نرخ موالید در ایران خیلی زیاد است . از 5 سال پیش روند تعداد تولدها کاهش یافته است؛ تعداد موالید کشور از 1/570/000 تولد در سال 94 به 1/196/000 در سال 98 ، رسیده است. این روند ، نرخ رشد صفر جمعیت را به زودی میسر می کند.

چالش چهارم ، نرخ رشد سالمندی است که به جمعیت بالای 60 سال مربوط است ؛

نرخ رشد سالمندی در کشورمان با سرعت افسار گسیخته ای در حال افزایش است به گونه ای که در حال حاضر 10 درصد از جمعیت کشور را سالمندان تشکیل می دهند. اگر وضعیت به همین گونه پیش برود ، برآورد می شود که تا سال 1420 جمعیت سالمند کشور 2 برابر شود و کشور ایران تا 30 سال آینده جزو یکی از 4 کشور اول پیر دنیا خواهد بود که واقعیتی بسیار تلخ است و حتی تامین نیروی انسانی و مولد طی ده های آینده با چالش جدی مواجه خواهد بود.

از دیگر شاخص ها و چالش های مرتبط با جمعیت می توان به کاهش نرخ ازدواج ، افزایش نرخ طلاق و..... اشاره کرد. متأسفانه نرخ ازدواج در کشور سیر نزولی به خود گرفته است . از طرفی میانگین سن ازدواج در زنان و مردان رو به افزایش است . در حال حاضر حدود 11 میلیون جوان در سن ازدواج هستند. همچنین نرخ طلاق در کشور افزایشی است.

امروز در جامعه بسیار دیده می شود که مادران یا تمایلی برای فرزندآوری ندارند یا به داشتن یک فرزند اکتفا می کنند که این امر معلول عوامل گوناگونی است که مشکلات اقتصادی مهمترین علت آن است. تک فرزندی معضلاتی را برای خود فرزند ایجاد می کند و این گونه بچه ها معمولاً افسرده ، گوشه گیر و کم انگیزه هستند و از نظر دوست یابی در جامعه با مشکل روبرو می شوند.

نرخ سقط جنین رو به افزایش است . در حال حاضر 2 میلیون زوج نابارور در کشور وجود دارد . زیرساخت اشتغال برای جوانان در کشور فراهم نیست و این باعث شده در شرایط کنونی بخش عمده ای از جمعیت کشور سربار جمعیت باشند که یک واقعیت تلخ اجتماعی در کشور ماست.

هم اکنون ما در دوران پنجره جمعیتی (حداقل 70 درصد از جمعیت کشورمان در بازه سنی 15 تا 64 سال – سنین فعالیت و کار) به سر می بریم . این دوران در کشور ما از حدود سال 1385 شروع شده و تا سال 1430 ادامه خواهد داشت. این دوران فرصتی طلایی برای اصلاح ساختارهای جمعیتی و رشد و پیشرفت علمی و اقتصادی

است که اگر مغتنم شمرده نشود ، می تواند تهدید کننده نیز باشد. متأسفانه در حال حاضر از فرصت بالقوه پنجره جمعیتی در مسیر رشد و پیشرفت استفاده نشده و مراحل رشد اقتصادی را طی نکرده است.

به پیشنهاد سازمان ثبت احوال کشور و تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۳۰ اردیبهشت ماه مصادف با روز ابلاغ سیاست های کلی جمعیت از سوی مقام معظم رهبری به عنوان روز ملی جمعیت در تقویم رسمی کشور به ثبت رسیده است. هدف از سیاست های کلی جمعیت ارتقاء پویایی ، بالندگی و جوانی جمعیت با افزایش نرخ باروری به بیش از سطح جانشینی ، رفع موانع ازدواج ، تسهیل و ترویج تشکیل خانواده و افزایش فرزند ، کاهش سن ازدواج و می باشد.

سیاست هایی که توسط مقام معظم رهبری در اردیبهشت ۱۳۹۳ ابلاغ شد ، مسیر آینده کشور را برای مقابله با این معضل روشن کرده است.

معاونت بهداشت دانشکده علوم پزشکی بهبهان

